

Een goed begin is het halve werk

Heeft u dat nu ook een beetje gemist? De boorden van de IJssel, het rustig voortkabbellende water, de pont, de nieuwe rode brug ('Hanzeboog' vind ik niet écht een geslaagde naam), het gegak van de ganzen en het doffe geklop van de hoeven van de jonge paarden in de wei.

Elk jaar is het afwachten wat er in de wei tegenover de paarden komt te staan: jarenlang waren dat Lakenvelder koeien. Afgelopen jaar schapen met mooie gedraaide horens en 'gewone' lammeren die de neiging hadden te willen ontsnappen. Af en toe vliegen er gracieus een paar zwanen, ritmisch ruisend over je hoofd en verder ... rust, alleen maar stilte, waarbij zelfs het geronk van de motor van de pont of een enkele waterskiër niet eens zo stoort.

En straks heeft Oldeniel ook weer haar twee keten geplaatst en is het terras in gereedheid gebracht om u en anderen gastvrij te onthalen. Ons zondagse onthaastpunt, een laafplaats voor lichaam en geest. Sommige gasten komen al jaren regelmatig – je kent zelfs hun namen - sommige komen af en toe, maar als je eenmaal de rust van ons bijzondere plekje hebt geproefd (en van de koffie!), kom je vroeg of laat weer terug.

Onze gasten hebben het vorig jaar voorspeld: jullie zullen vast last hebben van de nieuwe brug. Nou, we hadden meer last van het weer! Volgens ons is het tegendeel wel bewezen: op de weinige mooie dagen stond er een lange rij wachtenden voor de pont en hebben we niemand om zien keren om de brug te nemen.

Ons seizoen gaat dus weer beginnen. Natuurlijk hopen we op goed weer, maar ook onder de luifel kan het met een buitje gezellig zijn. Ons culturele programma is weer rond en dus

kan de zon ook weer gaan schijnen. We zien wel èn we zien u weer graag terug op ons terras!
Gé Langenberg,
bestuurslid èn fouragemeester

Achter de schermen

Elk voorjaar staan ze er weer: twee keten in het weiland aan het Hattemse Strand. Zo noemen de Hattemmers het weiland waar de pont aankomt en vertrekt en waar onze keten staan. Het lijkt een vanzelfsprekendheid maar dat is het niet. Er steekt een goede vrijwilligersorganisatie achter met een actief bestuur en een groep enthousiaste theeschenkers. Allemaal vrijwilligers en geen cent subsidie.

Vorig jaar hadden we een matig seizoen. Dit betekende dat we vrij veel zondagen hadden met minder mooi weer. En dat betekent gelijk ook minder gasten en minder omzet. Toch klagen we niet. We komen uit, omdat we naast de inkomsten uit het terras ook een groep van vaste donateurs hebben die ons steunen: onze vrienden!

Bovendien hebben we wat reserves uit de vorige seizoenen opgebouwd. U snapt het wel: wie wat bewaart, heeft wat! Het vorig seizoen bracht ons vijf mooie culturele middagen met het nodige publiek. Tijdens deze middagen ontstaat er altijd een gezellige sfeer: pontgasten die zich laten verrassen en gewoon

een uurtje komen verpozen op ons terras. De passanten veranderen spontaan hun programma voor deze middag en ploffen neer in het gras of op de klapstoelen. Dit kan alleen omdat er vrijwilligers zijn die mee willen doen. Elk jaar verandert dat.

Sommigen nemen afscheid en anderen komen. Dat loopt mooi, alleen voor het komende seizoen is alles nog niet helemaal rond. We hebben nog drie nieuwe vrijwilligers nodig om de diensten te draaien. Als u interesse hebt, nodig ik u uit om contact met ons op te nemen.

Dit seizoen kwamen alweer twee nieuwe vrijwilligers ons team versterken en het bestuur onderging ook enkele wijzigingen: Kees Canters stopte als penningmeester en werd opgevolgd door Marry Groenendijk. We bedanken Kees als zorgvuldige en scherpe meester van de penningen en hebben er alle vertrouwen in dat Marry het net zo goed doet. Gé Langenberg en Marjan Heykoop versterken het bestuur om de culturele middagen te borgen.

De keten gaan we eind april weer uit hun winteropslag in Marle ophalen. Jan Wigbers en ik rijden dan achter twee trekkers aan door het Gelders landschap om onze beide keten naar hun zomerplek aan de IJssel te brengen. Een mooi ritueel dat voor mij de start van de zomer inhoudt. Jan en ik hebben er deze winter wat onderhoud aan gepleegd en de grote keet wordt dit voorjaar buiten nog verder bijgewerkt: hij krijgt een nieuwe laag verf.

De planning is om op 6 mei voor het eerst weer open te gaan. Ik hoop dat we een goed en mooi seizoen kunnen gaan draaien en dat we elkaar vaak kunnen ontmoeten op deze mooie plek aan de IJssel.

Jan van Popta, voorzitter

De 'abiotiek' in de omgeving van het Oldeniel-terras

Naast aandacht voor plant en dier - ook wel de biotiek genoemd - wordt er tegenwoordig als het gaat om de (natuur)waarden in onze omgeving, ook veel aandacht gegeven aan de dode materie in de natuur, de abiotiek. Je kunt dan denken aan geologische formaties en interessant gelaagde bodems, maar ook aan beken en rivieren. Hier iets meer over die abiotiek.

Ik begin dan met hanken en strangen: oude, dichtgeslibde rivierarmen. Een hank is alleen benedenstrooms aangetakt aan de hoofdstroom en een strang, ook wel 'meestromende nevengeul' genoemd, is zowel benedenstrooms als bovenstrooms aangetakt. Vlakbij de aanlegsteiger van 't Kleine Veer aan de Zwolse kant ligt een oude, verlande hank, namelijk daar waar de rivierdijk vlak langs een binnendijkse poel loopt, het begin van de Schellerwade, en buitendijks een vochtige laagte ligt.

Door het voortdurend verleggen van die hoofdstroom en haar zijtakken ontstaan er in de uiterwaarden steeds nieuwe hoogtes en laagtes. Dat gebeurde in het stroomgebied van de IJssel vaak op zo'n kleinschalige wijze dat er op veel plaatsen een onregelmatig patroon van bochtig verlopende hoogten en laagten ontstond: de kronkelwaarden.

Om het water te keren is er niet alleen de winterdijk maar zijn er ook zomerkades. Deze kades zijn in principe bedoeld om het vers gegroeide gras op zomerdag tegen een enigszins verhoogde waterstand te beschermen. Zo'n zomerhoogwater vindt meestal zijn oorzaak in wekenlang regenachtig weer in zuidelijk Duitsland. In de Scheller Buitenwaarden is een heel stelsel van deze zomerkades aanwezig, zodat het kan gebeuren dat het ene polderdje in de zomer (maar ook in de winter) al onder water staat terwijl in het andere polderdje nog rustig koeien aan het grazen zijn. Bij de aanleg van die zomerkades werd in het verre verleden om praktische redenen

gebruik gemaakt van reeds bestaande hoogtes direct langs het winterbed van de rivier. Onze beide keten staan op zo'n lage hoogte.

Om de dijk ook op kritische momenten goed te kunnen onderhouden, werden vroeger op of vlakbij de dijk dijkmagazijnen gebouwd. Hier lagen naast uiteenlopende gereedschappen, bij voorbeeld ook jutten zakken opgeslagen. Op het *moment suprême* vulden de plaatselijk opgetrommelde boeren en burgers de zakken met zand om te gebruiken bij het tegengaan van doorsijpelen of overstrooming van de dijk (met de tegenwoordig bekende beelden op de televisie als er weer eens ergens op de wereld een rivier buiten haar oevers wil treden).

Bij het prachtig bewaard gebleven uitwateringssluisje, direct ten noordoosten van Wapenveld, ter hoogte van het natuurreservaat Klooster Hulsbergen en tussen de Zwarte Kolk (buitendijks) en de Boschkolk (binnendijks) in de buurt van het Gemaal Veluwe, staat nog zo'n dijkmagazijn.

Door die Zwarte Kolk loopt het stroompje Evergeune, dat de lezer zich wellicht nog onder een iets andere naam herinnert uit de serie Het Bureau van Voskuil (t.w. in Deel 2 'Vuile handen', blz. 73-74: Balk vraagt in een brief aan Maarten Koning, die met Nicolien en zijn schoonmoeder in Wapenveld op vakantie is, of hij ter plaatse zou willen nagaan "... hoe ze daar 'Euvelgunne' uitspreken. Let vooral op of het 'euvel-' of 'euver-' is. Dat is belangrijk.").

En dan zijn er natuurlijk ook nog de kribben om de stroom op zijn plaats te houden maar ook om de stroom voldoende krachtig te houden zodat de bedding als vanzelf op diepte blijft. Tegenwoordig met op de kop een paal met daar weer bovenop een groene of een rode ijzeren driehoek, waardoor die koppen van de kribben ook goed zichtbaar zijn op de radar. Vroeger waren die paalkoppen met de vaderlandse

driekleur gesierd - iets meer aansprekend? Hoewel, achter dat groen en rood zit een verhaal. De rode koppen zitten namelijk aan dezelfde kant als het hart van de naar huis terugkerende zeeman: als je stroomopwaarts vaart en dus van zee komend, aan de linkerzijde - in ons geval dus aan de Zwolse kant.

Ik sluit af met 'oeverwallen' en 'komkleigebieden'. Als de rivier vroeger, toen er nog geen dijken waren, buiten haar oevers trad, nam de stroomsnelheid direct sterk af. Het meegevoerde zand bezonk dan direct en hieruit resulteerden de oeverwallen. Later vormden deze oeverwallen door hun hogere ligging bij uitstek een geschikte plek voor bewoning en ook, door sterk zandige klei (= zavel), voor fruitbomen. In de Hoenwaard ligt zo'n oeverwal, de strook direct langs de IJssel. In de jaren '50 van de vorige eeuw is hierop dat langgerekte lint van zo'n 15 boerderijen gebouwd.

Verder weg van de rivier voerde het overstromingswater de lichtere deeltjes nog mee. Dat water kwam vroeg of laat tot rust en ook die lichtere deeltjes zonken dan naar de bodem. Hierdoor ontstonden de komkleigebieden: zware kleigronden die moeilijk in cultuur te brengen waren. Alleen als hartje zomer de bodem enigszins droog en daarmee begaanbaar geworden was, kon men daar een vrachtje hooi weghalen, als het tenminste niet te droog geweest was, want dan was alle plantengroei in de kiem gesmoord in de uitgedroogde en meedogenloze klei. Het Wapenveldsche Broek, ten oosten van Wapenveld, tussen de IJssel en de Veluwe, is zo'n komkleigebied: nog steeds zo plat als een pannenkoek en tot op de huidige dag vrijwel zonder boerderijen. 'Broek' wijst op moerasbos - er was niets anders mogelijk.

Kees Canters

!! DONATIE ► UW VRIENDENBIJDRAGE 2012 ◀ DONATIE !!

Het is weer tijd voor uw jaarlijkse vriendenbijdrage! Ook u kunt uw bijdrage leveren, namelijk door minimaal € 10 over te maken naar bankrekening 39.03.88.904 ten name van 'Stichting Culturele Theeschenkerij Oldeniel' te Zwolle, onder vermelding van 'donatie 2012'. Namens het bestuur dank ik u bij voorbaat.

Marry Groenendijk, penningmeester Oldeniel.

“Wat groeit en bloeit en ons altijd weer boeit ...”

De laatste keer dat ik schrijf voor de Nieuwsbrief Oldeniel, en dus ook voor deze rubriek, wil ik een paar exotische vogels wat nader bij u introduceren en dan niet eventuele travestieten op de Melkmarkt of in de Voorstraat die nachtelijk Zwolle wat kleur geven... Nee, ik wil een paar fraaie vogels voorstellen die op zaterdag in de directe omgeving van ons terras hun domicilie hebben.

Ik begin met qua kleuren de meest bizarre en meest bijzondere: de ijsvogel, ook wel 'de blauwe schicht' genoemd. Kort en scherp roept hij 'Tsjie!', ook waar het Apeldoornsch Kanaal ter hoogte van huize Hezenberg door de uitlopers van de Veluwe snijdt waardoor steile zandoevers zijn ontstaan. Hier graaft de ijsvogel een nauwe gang in, met achteraan een kleine, comfortabele nestholte. Overigens, de ijsvogel heeft dan wel een exotisch voorkomen, maar is sinds jaar en dag een standvogel, dat wil zeggen dat de soort ook 's winters zijn broedterritoir niet verlaat; hij hoort bij Nederland als Zwarte Piet bij Sinterklaas. En dat blijven breekt hem in strenge winters op: de populatie kan dan gedecimeerd worden...

En dan de nijlgans: met het heldere oog in een als met mascara aangezette, donker veld, verder in harlekijnkostuum gehuld en dan ook nog broedend in oude boomnesten en in boomholten, zodat je hem en haar in het Engelse Werk af en toe op een grote horizontale tak ziet staan. Ze opereren vooral tijdens die broedtijd in paartjes en ze dulden dan absoluut geen soortgenoten in hun omgeving. Indringers worden meteen en met onbedwingbare energie en tot vermoeienis van de toeschouwer naar even verderop verjaagd, waarbij ze voortdurend luid toeteren. Oorspronkelijk kwamen ze niet in het wild voor maar in de jaren zestig van de vorige eeuw zijn ze bij vogelhouders ontsnapt en handhaven ze zich in Nederland meer dan goed in het wild.

Hetzelfde geldt voor de grote Canadese gans: ook ontsnapt, in de jaren '70 in Engeland, en op den duur op het continent terechtgekomen. Met een wat lomp lijf maar met de slanke donkere hals en altijd iets omhoog gerichte snavel toch een sierlijke verschijning, fraai getekend met de donkere hals en kop waar de witte keelvlekken en lichte ogen fraai tegen afsteken en ook met een nadrukkelijk geluid aanwezig in de IJsselvallei en daarbuiten.

En dan noem ik ook nog enkele andere (witte) schoonheden: de kleine en de grote zilverreiger - vergelijkbaar met de blauwe reiger maar dan uitgevoerd in andere kleuren - en de lepelaar. Hoewel de zilverreiger en de lepelaar geen nauwe verwanten zijn, hebben ze wel hun kleuren gemeen: een wit verendek, gitzwarte snavel en poten en als ze in 'bruiloftskleed' zijn bruingele kopveren die een losse, wapperende kuif op het achterhoofd vormen. Net als de blauwe reiger duiken de beide zilverreigers af en toe eens op, in de buurt van een slootje of plasje. De lepelaar komt in de zomermaanden in de plassen bij het Engelse Werk aansterken - je ziet ze dan soms in slaglinie door de ondiepten waden, terwijl ze hun snavels, de 'lepels', door het water zwaaien, af en toe een gevangen prooi omhoog gooïend om deze te kunnen doorslikken.

Kortom, exoten in alle kleuren en maten: rond ons terras kom je ze tegen!

kjc

Heeft 'buienradar' altijd gelijk?

Buienradar is een van de meest succesvolle sites van Nederland. De site voorziet in weersvoorspellingen op korte en langere termijn voor buitenactiviteiten. Letterlijk zijn de buien te zien die over ons land trekken, zo ook de te verwachten hoeveelheid neerslag. Wij theeschenkers kijken bij wisselvallig weer ook op buienradar. Is het helemaal donkergrijs dan hoeven we niet op gasten te rekenen. Vraag is dan: Blijf je dicht of ga je open?

Vroeger (van voor 2007)

Vroeger, toen, uit de oude doos, hadden we geen buienradar. Wij theeschenkers gingen dus gewoon open en keken wel wat of wie er kwam, in de hoop dat het weer beter zou worden. Dat dachten onze gasten ook. Bij slecht weer hadden we geen terras. De gasten kwamen gewoon bij ons in de keet zitten. Uit de regen en binnen lekker opwarmen met een kop hete thee, koffie of soep. Sterke verhalen vlogen over en weer, de keet schudde er van. De schipper van het pontje kwam er vaak ook even bij zitten, want zijn gasten hadden de soep nog niet op. Gezellig, een keet vol met mensen en de ramen beslagen.

De persoonlijke kijk

Bij wisselvallig weer kijkt nu dus iedereen eerst op buienradar. Toch ziet niet iedereen hetzelfde! Persoon A ziet donkergrijze tot zwarte vlekken op zijn scherm en persoon B ziet grijs en licht grijs op datzelfde scherm. B gaat op stap en A blijft binnen. Dat is de menselijke

perceptie: persoon B is misschien wat optimistischer van aard of A moet het beeldscherm wat lichter afstellen.

Hoe doen ze dat?

Buienradar geeft neerslag weer en om neerslag te kunnen meten wordt er gebruik gemaakt van twee radars, één in De Bilt en de ander in Den Helder. De radar volgt de bewegingen en de snelheid van wolken. De radar zendt om de zoveel tijd een signaal uit dat deels door de neerslag wordt teruggekaatst. Hoe meer de signalen worden teruggekaatst des te groter de buien zijn. De kleuren op buienradar geven aan hoe intensief de buien zijn. Deze kleuren lopen uiteen van wit tot donkerpaars. Des te donkerder de kleuren, des te groter de buien zijn. De witte kleur betekent dat er een neerslag van een paar 0,1 mm per uur of minder valt, de donkerblauwe kleur houdt in dat er 5 tot 10 mm neerslag valt, en, tot slot, de paarse kleur houdt in dat er een grote storm woedt.

Motregen is ook nat

Het kan natuurlijk ook voorkomen dat op het moment dat je op de buienradar kijkt er motregen valt, en die kun je niet zien op de radar. Dit komt omdat deze motregen eigenlijk te fijn en te klein is om door de radar te worden gezien. Soms zie je héle lichte buien aangegeven maar valt er toch géén regen. Die is dan al verdampt voordat het de grond heeft bereikt. Zo blijkt maar weer dat buienradar geen objectief beeld geeft en lang niet altijd gelijk heeft! Advies: Bekijk de buienradar met een zonnige blik, wordt het weer een stukje lichter.

Wilma Verhoeven

Kijk ook eens op: www.oldeniel.nl

voor elk wat wils èn voor op het prikbord in kamer of keuken!

Programma Culturele Middagen Oldeniel 2012

aanvang steeds: 14:30 uur

productiebureau & impressariaat PoLaHeij - Zwolle

27 mei:

► **De Jongens van de Reisvereniging** ◀

De Jongens van de Reisvereniging is een groep van 6 mannen die er een gezellige middag van maken met meezingers, levensliederen en smartlappen. Ze begeleiden zich met een accordeon.

24 juni:

► **Circus TwoB** ◀

TwoB is een jonge circusgroep uit Zwolle. De groep bestaat uit 16 enthousiastelingen tussen de 13 en 24 jaar, die twee keer per week les krijgen van de trainers Eljoh Sneep en Nikki Sniijders uit Hatterm. Na een jaar van hard trainen presenteert TwoB met trots haar eerste voorstelling.

29 juli:

► **Flimsy met 'Musique acoustique'** ◀

In 2010 opgezet als straatband speelt Flimsy momenteel een variatie aan eigen interpretaties van bekende nummers, van intieme liedjes tot swingende nummers. Het liedje zelf blijft echter altijd centraal staan, plezier en liefde voor de muziek staan voorop.

26 augustus:

► **Ronald Kamps** ◀

Ronald Kamps, columnist van de Peperbus en het UIT-magazine, leest voor uit eigen werk, een glimlach is nooit ver weg. Hij neemt u mee naar Zwolle, loopt met u langs de IJssel en u krijgt een kijkje in de familiekeuken. Daarbij put hij uit een uitgebreid oeuvre.

16 september:

► **Om de hoek** ◀

'Om de hoek' speelt covers van pop uit de Sixties tot en met nu. Van Neil Young via Crowded House naar Millow. Wat de uitvoering bijzonder maakt: alle teksten zijn hertaald in het Nederlands. 'Om de hoek' bestaat uit Hans Lasthuis, Klaas Boessenkool en Gert Jan Pullen.

30 september:

► **De Dobbe** ◀

'De Dobbe' is een enthousiast gemengd koor, bestaande uit 50 senioren. Repertoire: klassiek, modern en amusement, alsook een eigen repertoire. Daarnaast een uitgebreid meezingrepertoire. Het koor opereert onder de paraplu van WIJZ en staat onder leiding van Harry Oud.

14 oktober:

► **De Zwolse Trekzakclub** afgewisseld met de **Shantycrowd Buitenboord** ◀

De trekzakspelers vormen al 15 jaar een enthousiaste club. O.l.v. Lieneke van der Veen spelen ze traditionele muziek uit alle delen van het land maar ook uit het buitenland.

De crew brengt zeemansliederen, shanty's en aanverwante liederen ten gehore en heeft al vaker een gezellige middag verzorgd; dit keer op de laatste zondag van het seizoen 2012!

